

■ DAUDZ. Visa veida riepas ir videi kaitīgās preces.

Foto: MARTA MARTINSONE - KAŠA

VIEDOKLIS

VALSTS VIDES DIENESTA (VVD) ĢENERĀLDIREKTORE ELITA BAKLĀNE-ANSBERGA:

VVD ir izsniedzis 2563 C kategorijas piesārņojošas darbības apliecinājumus uzņēmumiem, kas veic transportlīdzekļu remontdarbus, taču no iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām saņemta informācija liecina, ka šādu uzņēmumu skaits visdrīzāk ir lielāks. Tie ir uzņēmumi, kas veido nozares "pelēko zonu" un savā darbībā neievēro normatīvajos aktos izvirzītās prasības. Līdz šim VVD ir cīnījies ar sekām, turpmāk vairāk pievērsīsies cēloņu novēršanai un preventīvam darbam, nepieļaujot, ka autoservisi īpašniekiem saimniecisko darbību veic bez C kategorijas apliecinājuma un bezatbildīgi izturas pret atkritumu apsaimniekošanu, veidojot lielus nolietoto riepu uzkrājumus. Tieši autoservisi ir vieta, kur riepas kļūst par atkritumiem, kas rada vides piesārņojuma risku. Bieži vien tieši no autoservisiem riepas nonāk mežos un citās nelegālās uzkrāšanas vietās, jo autoservisi īpašnieki un vadītāji nav informēti par normatīvo aktu prasībām un riepu utilitācijas iespējām un nereti arī vienkārši izvēlas vieglāko ceļu.

Ir jāpanāk, ka katra riepa, kas tiek nopirkta Latvijā, ir atbildības sistēmā. Ja to nepanākam, jābūt mehānismam, kā valsts finansē riepu savākšanu pārstrādei. Kad riepa kļūst par atkritumu, kontrolēt, vai ir līgumi par atkritumu nodošanu, servisiem jāizvēlas tirgotāji, kuri ir reģistrēti sistēmā. Jāpanāk, ka servisi izvēlas partnerus, lai pēc tam

var nodot riepas.

Top valsts līmeņa atkritumu apsaimniekošanas plāns. Nedrīkst pieļaut, ka par riepiem tiek maksāts dabas resursu nodoklis un nav mehānisma, lai nodokli novirzītu pārstrādei. Nodoklis ir pietiekams, lai problēmu atrisinātu, jāatrod vājie posmi sistēmā. Sadarbībā ar Valsts ieņēmumu dienestu jāizskauž nelegālu riepu ieviešana.

VVD ir paredzējis kompleksu pasākumu kampaņu, lai informētu autoservisa uzņēmumus par vides aizsardzības prasībām un nepieciešamajām atļaujām un izmantosim kā filtrācijas materiālu jaunajā atkritumu krātuvē. To pabeigsim būvēt šovasar, un tad riepas mums vairs nebūs vajadzīgas," atzina SIA

Ir riepu pārstrādes rūpnīca Jaunjelgavā, Tukumā, taču tās Vidzemes reģionam ir salīdzinoši tālu, radot augstas izmaksas, kas varētu novest pie tā, ka atkritumu apsaimniekotājs ir spiests piemērot dārgāku maksu riepu nodošanai, savukārt tas draud ar riepu biežāku krāšanu piemājas šķūņiņos vai, ļaunākā gadījumā, pat grāvmalēs vai mežos. Problēma jārisina valsts līmenī. Latvijā ir jābūt jaudīgai riepu pārstrādes rūpnīcai, sabiedrībai tam jābūt gatavai. Patlaban nav investoru, kuri to gribētu darīt. Tas ir sarežģīts un dārgs process. Uz dažiem grābekļiem esam uzķāpuši, izsniedzot atļaujas eksperimentiem, tagad ir pieredze. □

FAKTS

Atkritumu, tostarp nolietotu riepu, apsaimniekošanas kārtību regulē:

- Atkritumu apsaimniekošanas likums;
- Dabas resursu nodokļa likums;
- Ministru kabineta noteikumi "Kārtība, kādā atbrīvo no dabas resursu nodokļa samaksas par videi kaitīgām precēm".

DER ZINĀT

Jau no 1996. gada Dabas resursu nodokļa likumā skaidri pateikts - **visa veida riepas ir videi kaitīgās preces**. Autoriepas dabiskos apstākļos sairst vairāk nekā simts, daži zinātnieki uzskata, ka pat 150 gadu laikā. Turklāt viena tonna autoriepu

UZZIŅAI

aizņem aptuveni 17 kubikmetrus telpas, tāpēc to uzglabāšana rada problēmas.

Sasmalcinot riepas iegūst gumijas pulveri, kuru var izmantot jaunas gumijas ražošanā. To var izmantot celtniecībā, dažādu paklājiņu, buferu un paliktņu izgatavošanā. Pareizi pārstrādātas vecās riepas var būt nodrošināt un atkārtoti lietojams materiāls ceļu būvē, stadionu un bērnu laukumu seguma izbūvē. Arī veselām vai sagrieztām riepiem var atrast pielietojumu – piemēram, izmantot tās kā aizsargbarjeru trieciena samazināšanai un tamlīdzīgi.

SVARĪGI

Ir arī gadījumi, kad, meklējot šķietami vieglāko risinājumu, riepas tiek sadedzinātas. Taču, **riepām degot, vidē nonāk**

daudz kaitīgu vielu, kas piesārņo gaisu, tiek uzsūktas caur ādu vai saindē pārtiku un ūdeni, ko patērējam ikdienā. Degot riepiem, gaisā nonāk tādi toksīni kā, piemēram: benzols (kancerogēns), svins, policikliskie aromātiskie ogļūdeņraži, butadēns (centrālās nervu sistēmas bojātājs, kancerogēns), stirols (iespējamais kancerogēns), dioksīni un citi. Palielinās risks saslimt ar dažādām plaušu slimībām vai attīstīties ļaundabīgiem audzējiem.

Riepas satur ķīmiskas vielas un smagos metālus, kas, riepiem noārdoties, noplūst vidē. Izskalošanās ietekmē augsni apveco riepu. Ja riepa tiks pārvietota, augsnē joprojām būs toksīni. Ja toksīni nonāk gruntsūdeņos, tie var kaitēt dzīvām radībām, kas saskaras ar šo ūdeni.

Atkritumu kalni - izejvielas

“ZAAO”

EKO laukumos 2017.gadā savāca 157 tonnas jeb 1390 m³, 2018.gadā - 90 tonnas jeb 820 m³, šogad līdz augusta sākumam savāktas 130 tonnas jeb 1180 m³. 2018.gadā īslaicīgi par riepu nodošanu bija jāmaksā, tāpēc nodotais apjoms samazinājās.

“Poligona teritorijā ir vairāk nekā 3000 tonnu nolietoto riepu, kas ir sakrājušās vairāku gadu garumā. Patlaban mēs riepas maļam un izmantosim kā filtrācijas materiālu jaunajā atkritumu krātuvē. To pabeigsim būvēt šovasar, un tad riepas mums vairs nebūs vajadzīgas,” atzina SIA

“ZAAO” Atkritumu noglabāšanas daļas vadītājs Ģirts Kuplais. Kā materiāls jaunās šūnas izveidošanā tiks izmantotas aptuveni divas trešdaļas no šobrīd poligonā uzkrātajām riepiem.

EKO laukumos privātpersonas gadā bez maksas var nodot četras nolietotas automašīnu riepas (diametrā līdz 140 cm). Pagājušogad kādu laiku tas nebija bezmaksas pakalpojums, par vienas riepas nodošanu bija jāmaksā 2,50 eiro.

“ZAAO” valdes priekšsēdētājs Aivars Sirmāis atgādina, ka riepas vispār nedrīkstētu nonākt poligonā, tās ir jāatstāj servisā, kur notiek riepu nomaiņa, un nav jāved uz māju, lai glabātu šķūnītī

un pēc tam mēģinātu no tām tikt vaļā.

“Mums vest riepas uz Jaunjelgavu ir finansiāli ļoti neizdevīgi attāluma dēļ. Esam aplēsuši, ka riepu cenai vajadzētu būt 200 eiro par tonnu, jo pārstrāde vien maksā 100 eiro un vēl ir izmaksas arī par vešanu, bet savākšana vien izmaksā ap 50 eiro. Latvijā bija 100 eiro par tonnu, bet tagad cena nokritusies līdz 60 eiro. Jautājums ir tikai par naudu. Atbildība par nolietotajām riepiem jāuzņemas ražotājiem, nevis atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem. Mēs ceram, ka riepu apsaimniekošanas sistēma Latvijā sakārtosies,” saka A.Sirmāis. □

Nederīgo izmet ceļmalās

Pēc VAS “Latvijas autoceļu uzturētājs” (LAU) apkopotajiem datiem 2018. gadā uzņēmums ir nodevis pārstrādei vairāk nekā 124 tonnas nolietotu auto riepu, kas galvenokārt ir savāktas, veicot valsts autoceļu uzturēšanas darbus.

Pagājušogad visā Latvijā veiktie ceļmalu kopšanas darbi izmaksājuši vairāk nekā 355 tūkstošus eiro, bet šogad jau vairāk nekā 383 tūkstošus eiro. LAU Cēsu nodaļas pagājušā gada izmaksas veido 6,5 tūkstošus eiro, bet šogad jau vairāk nekā desmit tūkstošus eiro.

Šogad visā Latvijā sadzīves atkritumu savākšanai autobusu pieturvietās, autoceļu atpūtas laukumos u.c. bijuši nepieciešami teju 134 tūkstoši eiro, bet LAU Cēsu nodaļai vairāk nekā astoņi tūkstoši eiro. Ceļu nomalēs tiek izmesti

plastmasas maisiņi, papīri, pudeles, kā arī iedzīvotāji nereti izmanto iespēju no māsaimniecību atkritumiem atbrīvoties, tos atstājot pie atkritumu tvertnēm autobusu pieturvietās. Līdztekus tam ceļmalas tiek piegruzotas arī ar būvniecības un lielparādītiem atkritumiem: šiferis, kuru nevar nodot parastā atkritumu poligonā, jo tie ir bīstamie atkritumi, kā arī būvgruži, vecas mēbeles, ledusskapji un televizori, kam savukārt ir paredzēti speciāli nodošanas punkti.

“Informācija par visiem uz ceļa izmestajiem atkritumiem, tostarp auto riepiem, ik gadu tiek nodota Valsts vides dienestam. Valsts policijai dati tiek sniegti tikai atsevišķos gadījumos, kad likuma pārkāpējs ir pieķerts notikuma vietā vai negodprātīgā autovadītāja vaina ir pierādāma,” stāsta VAS “Latvijas autoceļu uzturētājs” komunikācijas speciālists **Edgars Žilde**.

Ceļmalas, tai skaitā sabiedriskā transporta pieturvietas, tiek bez-

atbildīgi un pat ļaunprātīgi piemēslotas. To dara gan iedzīvotāji, gan tūristi, īpaši vasarā. LAU piegruzoto ceļmalu sakopšanai pēdējo piecu gadu laikā ieguldījis 2,5 milj. eiro. “Ja iedzīvotāji atkritumus novietotu tiem paredzētajās vietās, tad atkritumu savākšanas izmaksas varētu novirzīt lietderīgākiem ceļu uzturēšanas darbiem, piemēram, aptuveni 60 kilometriem grants autoceļu veikt dubultās virsmas apstrādi, padarot tos par melnā seguma ceļiem, vai biežāk greiderēt ceļus, sakārtot ūdens atvadi uz grants autoceļiem,” atgādina E.Žilde. □

Lappusi sagatavoja
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds